

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר ישישכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לחנוכה תשפ"א | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה

המלחמה היחידה

מלחמת החשמונאים ביונים הינה תופעה מיוחדת בהיסטוריה של עם ישראל, לא זו בלבד שקומץ יחידים מנסה להתקומם כנגד אימפריה אדירה ואף מצליח, גם עצם תופעת ההתקוממות נגד שלטון זר – לא קיימת בדברי ימי עמנו הגולה והמיוסר.

אולי ניתן לפרש שהם קיבלו עליהם את עול הגלות ואת העובדה כי הינם נתונים תחת שלטון זר, בעוד שבארץ ישראל ראו לנכון להלחם על עצמאותם. דומה כי תיאוריה זו נסתרת בתקופות אחרות – כגון בתקופת שלטון רומי אשר החליפה את יון בסוף ימי בית שני, והשתלטה אט אט על הארץ, כאשר בתחילה היה זה על ידי שיתוף פעולה של מלכי בית הורדוס ובהסכמה לרוטציה שלטונית ולבסוף הפרה רומי את ההסכם (ע"פ גמ' עבודה זרה דף ח') – אולם גם אז לא פתחו בהתקוממות, רק לעת המצור הסופי על ירושלים – וגם זאת שלא בהסכמת חכמי ישראל. לעומת זאת כאמור בעת שלטון יון – אנו רואים צעד יוצא דופן של התקוממות.

בנוסף לכך יש לתמוה על כך שיצאו למלחמה זו, שהיתה לכאורה אבודה מראש. כל הסיפורים על גבורת החשמונאים לא יוכלו להסביר בדרך טבעית סיכוי של קומץ לוחמים נגד אימפריה. מה עוד שבתפילה אנו אומרים מסרת גיבורים ביד חלשים, נמצאנו למדים שהחשמונאים מוגדרים ב'כחלשים', אם משום שבאופן יחסי לפחות היו כאלה, ואם משום שגבורתם היתה גבורת רוח ועוז של מסירות נפש – אולם מבחינה פיזית היו חלשים, לכל הפחות באופן יחסי לכוחות שעמדו מולם.

מלחמה נגד שמד

התשובה על השאלות הללו היא אחת – וכך גילה רבנו החפץ חיים' – **כי למלחמה על הדת יש לצאת בכל מקרה גם במצב שאנו תחת גלות, ובמסירות נפש ללא חשבונות טבעיים.** זאת למדנו לדעת החפץ חיים ממלחמת החשמונאים - וזו הוראה לדורות הנכללת בזכרון הנס. פיקוח נפש דוחה כידוע את כל התורה חוץ משלשת העברות, **אולם כאשר ישנן גזרות מכוונות נגד הדת אזי אפילו על צבע שרוכי הנעלים ('ערקתא דמסאני' בלשון התלמוד) – יש למסור נפש!**

העם היהודי, עם היותו עם קשה עורף – יודע להכנע, כך הוא היה ברוב תקופות השעבוד תחת עול זרים בארץ ובגולה, אולם כאשר תגע בציפור נפשו, כאשר תגזרנה גזרות שמד ותתנהל מלחמת תרבות שלא תאפשר לו אף להסתגר בד' אמותיו – אז ילחם בכל מידת העזות שהוא ניחן בה ובכל קשי עורפו. **לא זו בלבד שהוא יעשה זאת – הוא חייב לעשות זאת!** החפץ חיים ייסר את עצמו על שלא יצאו במלחמה של מסירות נפש נגד הקומוניסטים והיבסקים בשעתו, והוא טען שעל אף שמלחמה כזו היא חסרת סיכוי

בדרך הטבע – היא הצו שהותירו לנו החשמונאים – כי במלחמת שמד עלינו למסור את הנפש והקדוש ברוך הוא יעשה את שלו גם בדרכים לא טבעיות.

כאן ועכשיו!

זה יהיה מוגזם לומר שהמאבק נגד פתיחת בתי הספר החרדים הוא מגמתי, כי הרי כל בתי הספר סגורים. זה יהיה סביר לומר שההקפדה על בתי הכנסת בממדים לא פרופורציונאליים – יש לה ריח מגמתי... לא רק שהפגנות התקיימו בהשתתפות אלפים כאשר בתי הכנסת היו סגורים כמעט לגמרי – וגם כשהיו סגורים לחלוטין, גם רשתות שיווק פתחו את שעריהן באופן חוקי ועשרות ומאות קונים הצטופפו במיתחמים סגורים, גם אם היתה זו עברה על החוק – לא היתה אכיפה... בבתי הכנסת היתה אכיפה מוגברת... וזה עדיין לא שמד... אבל אם גם במצב של ירידת תחלואה קיצונית במגזר החרדי – תמשיך ההתייחסות המחמירה לארועי החנוכה, ולהתכנסויות תורניות וחסידיות – יהיה בהחלט מקום לחשוש בכיוון הזה...

טוב, אנחנו לא מסיתים למרד או למלחמה, כי רבי אלחנן וסרמן הי"ד – תלמידו החשוב של החפץ חיים שלימד אותנו את המסר הנלמד מהחשמונאים – הוא זה שאמר גם זאת שהיום אין לנו גנרל מתאים למלחמה כזו... אבל זה לא פלא שהאמון במערכות הבריאות ומערכות האכיפה נסדק ואולי גם נשבר, ועל אף שבני ברק עדיין שיאנית המסכות – אבל בתי הכנסת בתי המדרש ותלמודי התורה – כבר לא נשמעים להנחיות, וברוך ה' התחלואה היא אפסית.

קריאת חירום

מי שרואה את התוצאה הרת האסון של המהלכים הקיצוניים נגד בתי הכנסת – הם הגבאים והרבנים שחלק מהמתפללים הקבועים שלהם היו מסורתיים או דתיים לייט – וכשהציבור הזה יצא משיגרת התפילות בבית הכנסת, 'זה נאבד לו...'. מי יודע אם הם עדיין מתפללים ביחידות, יתכן מאד שכלל לא.

זוהי קריאת חירום, לאנשי החינוך, לרבנים, ולכל מי שיש לו גישה של השפעה... לשים לב לאלו שהפסיקו לבא גם אחרי שישנה אפשרות חוקית לכך. אנחנו לא מדברים על מי שחושש מהסכנה ולא יוצא מהבית – אלא על אלו שהולכים לעבודה ולקניות וגם למסעדות ובילויים – ובית הכנסת נמחק להם מהרשימה. יתכן שעדיין ניתן לארגן תמריצים או שבתות מעניינות או כל דרך אחרת כמו פניה אישית שאין טוב ממנה בדרך כלל, ולהשיב את הבנים האבודים...

די למלחמות!

אורים של נרות החנוכה המסמלים את נצחון המעטים הללו במלחמת התרבות נגד יון, יכול להיות אור של דרכי נועם המפיץ את נעימותו ומתיקותו מן הבית היהודי אל הרחוב, אל הזרות והחומרנות השולטות בכיפה (תרת י משמע) - להדליק את ניצוצות המסורת הקיימים בלב רוב רובו של העם – ובסימן של אחדות ללכד את כולנו מול הסכנות העומדות לפתחנו כמו גם אלה המאיימות על כל העולם.

בית הכנסת הוא מקום ההתכנסות וההתאחדות – השיבה אליו תהיה פתח לאור האחדות והשלום.

חנוכה שמח ומאיר, שבת שלום וכל טוב

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד